

משה חיים פלח

בשיטת הרמב"ם בדין הכנסת חולין לעזרה

היאך היה הלל מציא עולתו חולין לעזרה, ומצואר דנקטו דליכא חילוק בין אוכל לשאר מילי.

אולם בלשון הרמב"ם מצואר יישוב לזה, דהאיסור אינו אלא בהכנסת אוכלי חולין, וכדנקט הרמב"ם "בשר שחוטא או פירות ופת", ומש"כ מידי דלא בר אכילה, ואפילו בהמה וחייה חיים ליכא איסור הכנסת חולין לעזרה, כיון דלא הוו אוכל.

ולכאורה נראה מדברי הרמב"ם, דזהו באמת יסוד האיסור "לשחוט" חולין לעזרה, דקודם השחיטה לא חשיבא בהמה אוכל, וע"י השחיטה נעשית אוכל, ונמלא דבזה הכנים אוכלי חולין לעזרה, וזהו שכתב הרמב"ם "ולא בהמה וחייה בלבד אלא כל החולין אסור להכניסן לעזרה", דיסוד האיסור בשחיטת חולין לעזרה ובהכנסת אוכלי חולין לעזרה אחד הוא, דע"י השחיטה משוי ליה אוכל, אלא דהולרך הרמב"ם לבאר דאין האיסור בהמה וחייה בלבד, אלא אף בבשר השחוטא כזר, ואף צפת ופירות ואף דבמנחות (מח א) מצואר דליכא איסור אלא בהכנסת חולין לעזרה, אך שרי להכניס קודם ולפדותו צפנים אף דהשתא נעשה חולין לעזרה דהא ממילא קא הוי, היינו דוקא בפדיון, אך צמכנים בהמה ושחוטא דנעשית אוכל אסור.

וסיים הרמב"ם ד"אס עזר והכניסן מותרין באכילה כשהיו" דס"ד דכיון דיסוד האיסור בזה כעין שחיטת חולין לעזרה ממש, אף בהכנסה גרידא נאסרו החולין קמ"ל דשרו.

והנה יסוד איסור חולין שנשחטו לעזרה בהנאה מצואר בלשון הרמב"ם משום דנעשו כ"בשר בחלז וכיוצא בו" ויש לבאר דיסוד איסורא דבשר בחלז היינו משום איסור הבישול, דאסרה תורה הבישול, ואם עזר ובישול, כיון דהך מאכל נתבשל ונוצר באיסור אסרתו תורה, וה"נ אסרה תורה חולין שנשחטו לעזרה, כיון דהך אוכל נעשה באיסור, ומכ"ע דוקא חולין שנשחטו לעזרה אסירי, כיון דע"ס האוכל נתכוון באיסור, מש"כ היכא דהכנים אוכלי חולין לעזרה.

כתב הרמב"ם (פ"ג משחיטה ה"א – ה"ג) בכל מקום מותר לשחוט חוץ מן העזרה, שאין שוחטין לעזרה אלא קדשי מזבח בלבד, אבל החולין אסור לשחטן לעזרה בין בהמה בין חייה בין עוף וכן הוא אומר כו' וזה שנשחט חוץ למקום הוא שמוותר לאכלו בכל השערים, אבל השוחט חולין לעזרה אותו הבשר טהור ואסור בהנייה בבשר בחלז וכיוצא בו כו' ולא בהמה וחייה בלבד, אלא כל החולין אסור להכניסן לעזרה אפילו בשר שחוטא או פירות ופת אס עזר והכניסן מותרין באכילה כשהיו, ודברים אלו כולן דברי קבלה הן כו'.

ועמדו האחרו' דמצואר דדברי הרמב"ם דאיסור הכנסת חולין לעזרה הוי אף בהכנסה גרידא בלא עבודה כלל, ומשמעות דברי הרמב"ם "ודברים אלו כולן דברי קבלה" דהך איסורא נמי הוי דאורייתא ויעוין במשנ"ל ולריך ביאור גדר הך איסורא.

עוד יש לדקדק בלשון הרמב"ם, דהנה לשיטת הראשונים דליכא איסור אלא בעבדו בזה עבודה, ניחא דדמי ממש לשחיטת חולין לעזרה דשחיטה הויא עבודה, אך לדברי הרמב"ם דהאיסור הכנסת חולין גרידא אף בלא עבודה כלל, ל"צ לכאורה מה ענין זה לשחיטה, ומלשון הרמב"ם נראה דהכל חדא איסורא ממש, שהרי כתב "החולין אסור לשחטן לעזרה כו' ולא בהמה וחייה בלבד אלא כל החולין אסור להכניסן לעזרה כו'" ולכאורה הול"ל ולא שחיטה לבד, אלא אף הכנסה אסורה, ולא בהמה וחייה בלבד אלא כל החולין כו', אך מלשון הרמב"ם משמע דלא צא להוסיף הכא אלא דלא בהמה וחייה לבד אסורין אלא ה"ה שאר מילי, והרי אכתי לא נזכר בדברי הרמב"ם איסור הכנסה כלל.

עוד יש לדקדק בלשון הרמב"ם "השוחט חולין לעזרה אותו הבשר טהור ואסור בהנייה בבשר בחלז וכיוצא בו" דמה ענין איסור חולין לעזרה לאיסור בשר בחלז.

והנה הראשונים הוכיחו דליכא איסור דאורייתא בהכנסת חולין לעזרה בלא עבודה ודלא כהרמב"ם, דא"כ היאך נכנסין לעזרה בצגדי חול, ועוד